

Idegen szavak: károsak?

Fanyalogni sok mindenre lehet, de sokkal egyszerűbb, ha elfogadjuk a másik nyelvhasználatát, illetve azt, hogy nincs helyes és helytelen: nyelvszokás van. Igaz, néha eltart egy darabig, amíg kialakul. Kárt azonban nem a szavak, a szerkezetek okozhatnak, hanem valami egészen más.

Fejes László | 2011. január 27.

[Olvasónk szerint](#) a jövevényszavak használatát nem lehet kifogásolni, de az idegen szavakét igen. Szerinte az idegen szavakat azok használják, akik fel akarnak vágni.

Igen, a nyelvészetben valóban meg szokták különböztetni az idegen szót a jövevényszótól. Csakhogy: minden jövevényszó idegen szó volt valaha. Azoknak köszönhetően lettek ezek jövevényszavak, akik idegen szóként is használták őket. Valaki azt mondta, hogy *búza*, mert nem szólt rá senki, hogy az *magosfű*ként lenne szép, vagy ha rá is szólt, hát az illető nem foglalkozott vele.

Egyébként meg sem lehet meghúzni annak a határát, hogy mettől jövevényszó valami, és meddig idegen. Sokszor, sokféle definícióval próbálkoztak már. Az egyik definíció szerint akkor lehet jövevényszóról, azaz a nyelvbe beépült szóról beszélni, ha annak alakja vagy jelentése már kissé megváltozott. Az alakbeli változás elsősorban a nyelv hangrendszeréhez való igazodást jelenti: ez azonban – részben – óhatatlanul megtörténik már akkor, amikor idegen nyelven, akcentussal beszélünk. Más szavakról úgy érezhetjük, hogy már „beépültek” a nyelvbe, de formailag mégis kilógnak a tipikus magyar szavak közül (pl. *pszichológia*, *sofőr* stb.) Máskor viszont ha valakik az eredetitől eltérő hangalakban vagy jelentésben használják ezeket a szavakat, azzal vádolják őket, hogy „hibásan” beszélnek, „olyan szót használnak, amelyet nem is ismernek”, „azt se tudják, mit jelent” stb.

Az, hogy „azért használja, hogy felvágjon vele”, a frusztráltak szövege: ők sajnálják, hogy nem vághatnak fel. Nyilván azok kezdtek magyarul *sztájlisztozni*, akik először megismerkedtek a fogalommal idegen környezetben, és akik nem is ismertek rá más szót. Számukra természetes volt, hogy a dolgot így hívják, így kell nevezni. Csak ezután jönnek azok, akik nem abban a környezetben mozognak, ahol a szó természetes közegében fordul elő, nekik tényleg „idegen”, és elkezdenek utálkozni, hogy miért nem nevezik a dolgot másképp, elkezdenek kitalálni olyan formákat, amelyek hozzájuk közelebb állnak (pl. legalább az elemeit ismerik, vagy más jelentésben ismerik az adott formát), és azt követelik, hogy azok is azt használják, akik az adott dologgal foglalkoznak. Akik pedig nem az ő

elképzeléseiket követik, azok rögtön „menőznek”. Ez pedig megbélyegzés. Olvasónk kifogásolja a *stylist* szó használatát, és helyette a *stilisztát* vagy a *stílustervezőt* ajánlja. A *stilisztá* a magyarban már használatos más jelentésekben: 'irodalmi művek stílusával foglalkozó kutató', ill. 'kifinomult stílusérzékkel rendelkező egyén'. Persze lehetne új jelentésben is használni, de akkor meg [mások fanyalognának](#), hogy de a szó nem is azt jelenti, és azok „nem tudnak magyarul”, akik nem az eredeti jelentésben használják. A *stílustervező* kifejezést meg azzal lehetne gúnyolni, hogy az illető nem íróvesszőket tervez. De azon is lehetne fanyalogni, hogy a *sztájliszt* nem tervez stílust, hanem megkeresi valakinek, hogy milyen stílus illik hozzá. Bármin lehet fanyalogni, legalább akkora joggal, mint azon, hogy a *sztájliszt* „fúj, idegen”.

Az idegen szavak elleni fanyalgás kb. annyira indokolt, mint a gyros ellen fanyalogni csupán azért, mert idegen étel. Bezzeg a lecsó, az magyar! Ja, hogy az sem az volt? De legalább nem idegen, az jövevényétel! Van ennek értelme?

Ha most előkerülnének néhány száz éves iratok, ahol valaki azon háborogna, hogy egyesek a *kórus* szót használják, pedig ott van a szép magyar *kar*, ami történetét tekintve ugyanaz, csak már beilleszkedett a magyar nyelvbe – hát bizonyára mindannyian megmosolyognánk. Ám ha ma mond valaki más szavakkal kapcsolatban ilyeneket, akkor sokan hajlamosak bólogatni, jön a „tényleg mindennek van határa”, sőt, a „bemocskolják a nyelvünket”, „már nem is tudnak magyarul” – sőt, egyesek magukat szakértőnek álcázva hirdetik, hogy „[idegen szavakkal mennyi kárt lehet okozni](#)” stb. Kárt azonban azok okoznak, akik másokban a nyelvhasználattal kapcsolatos félelmeket keltenek.

Címkék: [NYELVTUDOMÁNY](#), [NYELVMŰVELÉS/NEM MŰVELÉS](#), [NYELVPOLITIKA](#), [NYELVTÖRTÉNET](#), [NYELVÁPOLÁS](#), [STÍLUS](#), [SZÓKINCS](#), [ÁLTUDOMÁNY](#), [ÁLTUDOMÁNY](#)

Kapcsolódó tartalmak:

[Lingvicista fröcsögés a hvg.hu-n](#)
[Egy szavuk sincs a politikára](#)
[Balázs Géza: „a nyelvművelés eljut az emberekhez”](#)
[A nyelvújítás kora lejárt](#)
[Kártékonykodók, ármánykodók](#)

Hasonló tartalmak:

[Ami és amely](#)
[A restnök, a szaladár és a tevepárduc](#)
[Az igekötők „jelentése”](#)
[20 elveszett angol szó](#)
[A hiperkorrekció – durva hiba vagy természetes reakció?](#)

Hozzászólások (8):

El Mexicano Kösönöm a cikket. :) Szerintem valóban hasznos 2011. január 27. 10:57
erről (is) beszélni. Viszont hadd meséljem el – szigorúan ehhez kapcsolódóan – egy
személyes tapasztalatom.

Régóta fordítok spanyol nyelvről cikkeket, főleg kultúra-, ill. bulvártémákban. A spanyolban
a "química" ('kémia') szót használják abban a jelentésben is, hogy 'jó (munka)kapcsolat',
'összhang', 'kölcönös megértés', 'kollégális viszony'. A fordításaimban is ezeket
használtam, s meg sem fordult a fejemben, hogy "kémia" írok (mert szerintem akkor senki
nem értette volna meg, hogy miről beszélek). Erre nem is olyan régen – talán az utóbbi
néhány hétben – hallok a rádióban a "kémia" szót ebben az új jelentésben. Kíváncsi lennék,
ha végeznék egy felmérést erről, vajon hányan értenék meg ezt a szót ebben a
jelentésében.

---

2 Fejes László (nyest.hu)

2011. január 27. 11:01

Én ezzel már nagyon sokszor találkoztam, főleg párkapcsolatokkal kapcsolatban: "nem
működött a kémia" vagy éppen "beindult a kémia" (ti. egymásra katasztak).

---

3 El Mexicano

2011. január 27. 11:09

@Fejes László (nyest.hu): Na igen, a spanyolban viszont éppen nem a párkapcsolatokra,
hanem a munkakapcsolatokra használják, legalábbis az eddigi szövegekben így volt,
melyekkel találkoztam.

---

4 Olman

2011. január 27. 11:10

Bizonyos mértékben nem baj, ha ismerjük a külföldi kifejezéseket, szavakat, mert
hatékonyabbá teheti az idegen nyelvi társalgást. De ha mondjuk egy cégnél a vezetőségtől
(avagy a menedzsmenttől) azt ígéri, hogy "érkezik a kommunikáció", akkor az már bántja a
fülünket. Szerintem a lényeg az, hogy tudjuk mit fejeznek ki a szavak, kifejezések, ne ész
nélkül pakoljuk egymás mellé a mondandónk részeit.

---

5 Olman

2011. január 27. 11:14

@El Mexicano: én filmforgatásos témában (vagyis munkakapcsolati vonatkozásban)
hallottam, hogy egy-egy színészváltás oka az volt, hogy nem működött bizonyos színészek
közt a kémia.

El Mexicano [@Olman](#): Igen, én is többnyire ilyen 2011. január 27. 12:09
szövegkörnyezetekben találkoztam vele. (Hozzáteszem, a spanyolban ezt kifejezetten a jó kapcsolatokra szokták érteni, olyannal még nem találkoztam, hogy "mala química".)

---

7 iphonedev 2011. január 27. 15:23

A cikket még nem olastam végig, de majd sort keríték arra is. Megakadtam ugyanis rögtön az elején. Azt írod László, hogy "de sokkal egyszerűbb, ha elfogadjuk a másik nyelvhasználatát, illetve azt, hogy nincs helyes és helytelen: nyelvszokás van." E mondatodnak két tanulsága van:

1. minek oktatunk magyar szakos tanárokat?
2. ha legközelebb a gyerek karót hoz nyelvtanból, akkor bemegyek reklamálni, hogy ugyan kérem, nincs itt semmi gond. Igaz, hogy a gyereknek egy kicsit másak a "nyelvszokás"-ai (mi ez?), de neki ilyen a nyelvhasználata. Ez van, a tanár néni meg tanuljon meg ezzel együtt élni. Punktum. (Idegen szó vagy jövevény?) :)

---

8 Fejes László (nyest.hu) 2011. január 27. 15:43

[@iphonedev](#): A magyartanítás nem arról szól, hogy megtanítsuk a gyereket beszélni. A gyerekek, amikor az iskolába kerülnek, már jól tudnak magyarul, lehet velük beszélgetni. Azt, hogy miről, egyéb ismereteik korlátozzák, nem nyelvi ismereteik. A gyerekeknek nem a nyelvet kell megtanítani, bár kétségtelen, hogy nyelvi készségeik fejleszthetők, és fejlesztendők is. Az iskola feladata pl. a gyerek nyelvi horizontjának a tágítása, ami egyben azt is jelenti, hogy megismerkedik olyan szavakkal, kifejezésekkel, formákkal is, melyet a közvetlen környezete nem használ. De ennek nem "helyettesítő"-nek, hanem "hozzáadó"-nak kell lennie.

Elvárható továbbá, hogy a gyerek tanuljon meg irodalmi norma szerint fogalmazni. Amikor azonban felnő, döntsön maga, h ezt akarja-e követni, vagy sem. És döntéséért ne gúnyolja senki. (Sőt, ha nem képes valamilyen normát követni, azért sem. Éppen elég büntetést kapott érte az iskolában.)

Normális esetben a gyerek nem azért fog "karó"-t kapni, mert más formákat használ, mint a tanító néni szeretné (pláne nem azért, mert idegen szavakat használ). Ha ez előfordulna, nyugodtan fel lehet jelenteni a felügyeleti szerveknél.

Mint a cikkemben írtam, nincs kritérium, ami alapján egyértelműen eldönthetnénk, hogy egy szó idegen vagy jövevénytartó-e.

Hozzászóláshoz [lépjen be](#) vagy [regisztráljon](#).